

Ter gelegenheid van zijn 10-jarig bestaan
presenteert de Toneelkring De Drie Sweerden
"HET GEZIN VAN PAEMEL"
te Varsenare op 8 - 9 - 10 - 15 en 16 november 1985

WOORD VOORAF

Beste kijker/lezer. Voor de oprichtingsdatum van De Drie Sweerden moeten we naar 26 juli 1975 terug. Toen waagden een achttal KAV-KWB leden zich op de Varsenaarse planken met de eenakter "Help ik leef", weliswaar met erg schaarse middelen, maar daarom met niet minder enthousiasme. Daar het een ontegensprekelijk succes werd, stonden ze er een jaar later opnieuw, ditmaal met een volwaardig stuk. Weer was het raak, drie propvolle zalen. Zo is het jaar na jaar doorgegaan zodat we in 1981 ons eerste lustrum konden vieren, voor vier volle zalen, met het lachsucces "Die rare familie". De daaropvolgende jaren werd verder gestreefd om prestatie, klank en licht beter te verzorgen.

In 1983 kwam echter voor het eerst een schaduw over de groep. Michel Baert, stichter en medespeler overleed op de vooravond van de eerste repetities. Zijn heengaan heeft de groep dan ook letterlijk van zijn stuk gebracht. Michel was niet alleen een vriend maar zeker ook een kritisch bezieler. Dat seizoen was de verslagenheid zo groot dat er niet werd gespeeld. Maar in de vaste overtuiging dat Michel het ook zo zou gewild hebben voor de groep, werd dit voorjaar opnieuw gestart met een blijspel.

Dit seizoen presenteren we u "Het Gezin Van Paemel". Met dit sociaal-kritisch stuk gaan we nieuwe wegen op. Vijf voorstellingen en een bezetting van 18 spelers. Dit jaar besteden we ook extra zorg aan geluid en programmaboekje doch ook kledij en decor werden op hun historische achtergrond nageplozen.

Dit alles, samen met onze recente aansluiting bij het AWT (Algemeen West-Vlaams Toneel) moge een bewijs zijn dat we ons blijven inzetten voor zowel kwaliteit als kwantiteit van het aangeboden ter kulturele en geestelijke verrijking van Groot-Jabbeke en Varsenare in het bijzonder.

DE STICHTERS

Michel BAERT	Isabelle FRANCK	André VANDEWALLE
Dirk BRYON	Max SALOMONS	Trees VANHOUTTEGHEM
	Roger CLARYSSE	Chris SLEMBROUCK

OPGEVOERDE STUKKEN

- 1976 Help, ik leef.
J. Tolly - Regie M. Salomons
- 1977 De bemoeial.
J. Popplewell - Regie M. Salomons
- 1978 Geen uitkomen met het inkomen.
F. Wempner - Regie M. Salomons
- 1979 Trouwen of betalen.
J. Joosten - Regie M. Salomons
- De dubbele koning.
G. Dijk - Regie J. Vandevoorde
- 1980 Gieren op 't veilig nest.
H. Pherson - Regie M. Salomons + J. Vandevoorde
- 1981 Die rare familie.
F. Arnold en E. Bach - Regie J. Vandevoorde
- De wonderbare kandelaar van Mr. Tierlantijn.
E. Hopkins - Regie I. Franck
- 1982 Daar gaat de bruid.
R. Cooney en J. Chapman - Regie J. Vandevoorde
- 1983 Nichtje, zus en zo.
D. Meijvis - Regie O. Missiaen
- 1985 Vrouwen, niks om van te houden.
R. Bracke - Regie A. Volckaert
- Het Gezin van Paemel.
C. Buisse - Regie J. Vandevoorde

GASTONEEL Teater ANTIGONE uit Kortrijk

- 1981 Groenten uit Balen. W. Van den Broeck
- 1984 De leraarskamer. L. Wouters

DE AUTEUR

Cyriel Buysse, vlaams vrijzinnig romanschrijver, geboren te Nevele (O.-Vl.) op 20 september 1859 en overleden te Afsnee op 25 juli 1932. Hij was de oudste zoon van Louis Buysse en Pauline Loveling, zuster van de bekende schrijfsters Rosalie en Virginie Loveling. Hij huwde op 1-10-1896 met de Nederlandse weduwe Th. Tromp, geboren Nelly Dyserinck. In 1932, kort voor zijn dood, werd hij door Koning Albert in de adelstand verheven.

Als zoon van een fabrikant, voelde hij zich weinig aangetrokken tot de nijverheid maar wel tot de letterkunde. Na zijn lager en middelbaar onderwijs te Nevele en Gent, o.m. aan het Atheneum dat hij na de "quatrième professionnelle" verliet, kwam hij in 1875 in de fabriek van zijn vader terecht om in de praktijk van het bedrijf te worden opgeleid. Hierdoor kwam hij in nauwer contact met het plattelandsproletariaat. Zijn literaire belangstelling, aangemoedigd door zijn tante Virginie, resulteerde al gauw in een eerste publikatie van novellen.

In 1887 voltooide hij zijn eerste volwaardige idyllische boerenroman "Guustje en Zieneken". Sindsdien kende hij vrijwel onafgebroken een literaire bedrijvigheid met de overgang van het schuchter realisme en het argeloos sentimentele naar het ruwe naturalisme. Als voornaamste vertegenwoordiger van het naturalisme, in de Vlaamse letterkunde, stond hij onder invloed van Zola, de Maupassant en Lemonnier. Hij koos zijn stof uit het dagelijks leven, waarbij hij een pessimistische levensbeschouwing toonde. Buysse maakte naam met de novelle "De biezenstekker". In die periode kwam hij in nauw contact met andere Vlaamse schrijvers zoals De Bom, Maeterlinck, Van Langendonck en Vermeylen met wie hij in 1893 medeoprichter werd van het tijdschrift "Van Nu en Straks".

Na de eerste jaargang trad hij uit de redactie en het kwam zelfs tot een openlijke breuk. Ook in 1893 schreef C. Buysse zijn eerste groot werk "Het recht van de Sterkste" waar hij

het armzalig bestaan van het Vlaamse volk aan de kaak stelde. In die tijd verscheen van zijn hand ook "Wroeging" "Mea Culpa" en het toneelstuk "Het Gezin Van Paemel".

Stilaan verloor zijn werk aan ruwheid en werd zijn kijk op het leven en de mens milder. Hij werd een sober en dynamisch verteller doch ook een uitmuntende waarnemer en uitbeelder van het leven.

In 1903 richtte hij samen met Couperus en Van Nouhuys het tijdschrift "Groot Nederland" op waardoor de samenwerking tussen Noord en Zuid op letterkundig gebied een feit werd. Tot het rijpere werk van C. Buysse behoort "Het leven van Rozeke van Dalen" (1906) wellicht zijn beste werk met een meer genuanceerde en artistiek beter verantwoorde behandeling van het thema van "Het Recht van de Sterkste"; "'t Bolleken" (1906); de boerenroman "De Nachtelijke Aanranding" (1912) en het sterk autobiografisch werk "Zoals het was" (1921) met een kijk op de opkomst van het socialisme op de Vlaamse buiten. Deze werken zijn slechts een greep uit de grote reeks, te lang om op te sommen.

De algemene waardering van de schrijver kwam tot uiting bij de viering van zijn zeventigste verjaardag. In 1930 werd hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde.

Bij een algemene beschouwing van de werken van C. Buysse kan gezegd worden dat hij meer geweest is dan een talentvolle beoefenaar van de boerenroman. Hij had een scherpe opmerkingsgave en het vermogen om het waargenomene op een juiste wijze weer te geven. De inspiratiebronnen voor zijn werk worden praktisch uitsluitend gezocht in het landelijk Vlaanderen van zijn eigen tijd, meer bepaald zijn geboortedorp en de Leiestreek ten Zuiden van Gent.

Buysse was geen "stilist", maar een meester in de vertelkunst. Vermeylen formuleerde het zo : "hij had die kunst van te vertellen in een ononderbroken ritme die u voortdurend geboeid houdt." Zijn kracht lag in de evocatie van "Arm Vlaanderen" waarvan hij het beeld op een onvervangbare wijze heeft vastgelegd in een literatuur voor alle tijden.

H E T S T U K

Naturalistisch stuk van 1902, met sterk sociale inslag, waarin de auteur het leven schildert van een Oost-Vlaamse boerenfamilie rond de eeuwwisseling. Een stuk waarin een aantal mistoestanden met kritische durf en onbevangenheid worden behandeld. Meer nog dan sympathie voor de werkende bevolking, spreekt uit dit stuk het rechtvaardigheidsgevoel van de auteur en zijn liefde voor de nederigen en kleinen.

Het stuk wordt gespeeld in vier bedrijven.

Eerste bedrijf : Het speelt zich af in de late lente van 1898. Zoon Eduard leest in de krant over de bloedige slachtingen door de rijkswacht aangericht onder de Gentse stakers. De veldwachter komt de oproepingsbrief van Kamiel brengen en stroper Masco een haas uit de Baron zijn jachtgebied. In het gezin ontstaat een ruzie, die Eduard doet besluiten terug te keren naar zijn stakende kameraden. Midden al die drukte hoest, haast ongemerkt Desiré bloed op...

Tweede bedrijf : Volle zomer nu. De Baron en de Barones komen samen met hun zoon en diens verloofde op "werkbezoek". De pacht moet opslaan en de jongste dochter dient afgestaan als goedkope meid voor alle werk... Kamiel die deserteerde komt door politie en rijkswacht achternagezeten snel afscheid nemen van zijn moeder. Maar voor de ziekelijke moeder Van Paemel is het allemaal teveel ineens.

Derde bedrijf : Buiten bloeien kerkhofblommen. De Pastoor is de zieke Desiré komen bezoeken. Hij leest een brief van Kamiel uit Amerika en komt tussen om Masco met Cordule te laten trouwen. Tevens komt hij te weten dat Romanie zwanger werd gemaakt door Maurice van 't kasteel ! In de belendende kamer schreeuwt Desiré in doodangst om vader en moeder.

Vierde bedrijf : Haast is de cirkel rond. De Van Paemels betrekken een kleine woonst, hun op voorspraak van de Pastoor bezorgd. Celestine is naar het klooster vertrokken, Romanie is als dienstmeisje in de stad gaan werken. Moeder zorgt voor haar kindje. En Eduard komt afscheid nemen om ook in Amerika zijn geluk te gaan beproeven. De postbode brengt een krans voor Desiré's graf. Dit gebaar van broederliefde zal uiteindelijk ook Van Paemel de onbuigzame tronk doen breken. Buiten huilt de winterwind met ons mee.

ONZE VISIE

Een monument uit de Vlaamse Toneelwereld, dat tien jaar geleden volledig out was, puur nostalgisch, beleeft sinds een paar jaar een revival. De redenen zijn legio : een onbekende wereld voor de post-punk generatie, de dreigende ondergang van het avondland en de ruk naar rechts hieraan verbonden.

Wij meenden onze antennes te moeten richten op de onderhuidse algemene ontmoediging, walg voor en nog slechts vaag geïnteresseerd zijn in het politieke spel en de voorgewende bestrijding ervan, door minder eerder dan door meer democratie.

We onderschatten u niet toeschouwer. We vonden het niet opportuun te spelen in een ruimte, volgestuwd met neon en plexiglas, de baron in volvo te laten arriveren of de kinderen ongehuwd te laten samenwonen of te laten aansluiten met één of andere vage maar daarom niet minder dreigende sekte. Nee, die linken legt u zelf wel.

Karakter en emoties zijn eeuwig : de in goedgelovigheid en gezagsgetrouwe koppige vader die de schuld bij de anderen zal blijven leggen, de moeder die weet maar te ingekapseld is en dus liefdevol zwijgt, lijdt en bemiddelt. De sterksten onder haar kinderen zullen met haar inzicht en wil tot verandering en met hun vaders doorgedreven koppigheid de kracht opbrengen om met het verleden te knippen, de pijn te overstijgen en hun weg te gaan. Of die nu in het klooster is of in een ver land ligt, het is HUN WEG !! De door gezag en moraal bejubelde braven zullen achterblijven : Romantie met schande en een vaderloos kind, de vader op het einde van het stuk voor het eerst met gekromde, zeg maar "gebroken" rug, zijn vrouw in zijn val meesleurend. Zij zit naast de haard als een piëta met haar onwettig kleinkind op de schoot en toch...

Het Gezin Van Paemel, uw gezin. Evengoed een succes story als een drama ? Aan u de keuze.

